

KEELELISI NÕUANDEID

E. NURM,

filoloogiateaduste kandidaat

ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute sektoril on tulnud tihti nõu anda nii asutustele kui ka üksikisikutele mitmesugustes õigekeelsuse, terminoloogia, grammatika, transliteratsiooni, tõlke jne. küsimustes. Neis nõuannetes on fikseeritud terve rida seisukohti, mis alljärgnevalt teatavaks tehakse ka laiemale keeletarvitajaskonnale.

*

Teatavasti tuli Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt 1947. aastal kehtestatud juhistes eesti pärisnimede kirjutamise kohta vene keeles nende praktilisel rakendamisel ilmsiks tõsiseid puudusi ning lünki, ja ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute sektoril tuli asuda uute reeglite koostamisele. Sellest asjaolust tingituna on sektorilt õige sageli nõu küsitud eesti pärisnimede vene tähtedega kirjutamise küsimustes, eriti kevaditi, õppivale noorsoole lõputunnistuste kirjutamise puhul. Et sõnaraamatute sektori poolt väljatöötatud uued reeglid lähemal ajal trükkis avaldatakse ja sel teel avalikkusele teatavaks saavad, pole põhjust nende juures pikemalt peatuda. Üksiküsimustest olgu vaid märgitud, et *Oie* = Ёйе, *Maie* = Майе, *Heljo* = Хельо. Kooskõlas ammust ajast juurdunud traditsiooniga ning saksa, prantsuse ja teiste keelte *l*-i edasiandmisega vene keeles tuleb *l* konsonandi ees ja sõna lõpul märkida *ль* abil: *Põlva* = Пыльва, *Holstre* = Хольстре, *Elva* = Эльва, *Vilde* = Вильде, *Kalm* = Кальм, *Tael* = Таэль, *Nigul* = Нигуль, *Endel* = Эндель; erand *Valga* = Валга. Eesti *s*-ile vokaalide vahel vastab vene *з*: *Kose* = Козе, *Võsu* = Вызу, *Lüganuse* = Люганузе. Eesti *ää* = яэ, aga sõna algul — ээ, *Käärrik* = Кяэрик, „*Rahva Hääl*” = „Рахва хяэль” (mitte „Рахва хяяль”), *Aärma* = Ээрма. Konsonandile eelneva konsonandi, samuti kahekordse tähega märgitava sõnalõpulisel konsonandi palatalisatsioon märgitakse tähe *ь* abil: *Tondi* = Тоньди, *Järvakandi* = Ярвакандьди, *Vasknarva* = Васькнарва, *Tõnn* = Тыннь, *Sass* = Сассь. Kuigi kahekordse tähega märgitavad eesti pikad konsonandid kirjutatakse üldreeglina ka vene keeles kahe tähega, kirjutatakse *Tallinn* vene keeles traditsioonipäraselt siiski Таллин; teiseks erandiks on linnanimi *Kingissepp* = Кингисепп, sest nõnda kirjutab oma nime vene keeles Viktor Kingissepp.

Pärisnimedega seoses olevad lahkukirjutatavad üldnimed, mis on antud pärisnime liiginimetused (näit. jõgi, maantee, väljak jt.), antakse edasi tõlgitudult: *Vabaduse puiestee* = бульвар Вабадузе, *Nõukogude väljak* = площадь Ньюкогуде, *Riia maantee* = Рижское шоссе; seega on õige ka: *Pärnu maantee* = Пярнуское шоссе, mitte Пярну маантеэ, pagu aastate kestel on figureerinud Eesti Riikliku Kirjastuse väljaannete viimasel leheküljel. Perekonnanimedest pärinevates tänavate, väljakute, käitiste jne. nimedes tarvitatakse nende edasiandmisel vene keeles vastavate nimede venekeelseid käändelõppe: *Mitšurini tn.* = ул. Мичурина, *Jakobsoni tn.* = ул. Якобсона, *Lenini väljak* = площадь Ленина, *Viljamsi-nimeline kolhoos* = колхоз имени Вильямса, *Vanemuise tn.* = ул. Ванемуйне (Ванемуйне vene keeles ei deklioneeru), *Kitzbergi tn.* = ул. Кицберга. Kirjutusviisi Кицберг juurde tuleb jääda sellepärast, et võõrapärasel isikunimed, mille kirjutusviis pole kooskõlas eesti ortograafiaga, kirjutatakse nende hääldamisele vastavalt: *Kreutzwald* = Крейтсвальд, *Ziegler* = Циглер, *Friedrich* = Фридрих; rea-legi kirjutab nõnda oma nime vene tähtedega Kitzberg ise.

Lääne-Euroopa nimedes märgitakse vene keeles puuduvat häälikut *h* harilikult vene tähega *г*: Копенгаген, Гамбург, Гегель, Гамлет, Вильгельм, Герман Гельмгольц (Hermann Helmholtz), Генрих Гейне (Heinrich Heine) jt.; ainult nõukogude korra ajal on hakatud mõnedes pärisnimedes tarvitama tähte *х*: „Ваархейд” (hollandi ajaleht), Хельсинки (varem Гельсингфорс), Халл (varem Гуль), Томас Харди (varem Гарди), Хеймвер (Heimwehr) jt. Mis puutub eesti nimedesse, siis märgiti tsaarivalitsuse ajal esmavälistel *h-d* üldreeglina *г-га*; Гапсаль (Haapsalu), Гальяль (Haljala), Игосало (Ihasalu), Гильда (Hilda), Ганс (Hans) jt.; vokaalide vahel kirjutati kohanimedes ka *х*: Вахаст (Vahastu), Пюхалеп (Pühalepa) jt. Konsonandieelset kolmandavälistel *h-d* on alati edasi antud vene *х* abil: Лехмя, Вихтерпал. Pärast Eesti astumist NSV Liitu hakati aga eesti *h-d* üldiselt märkima *х-га*, nagu on fikseeritud ka „Eesti NSV Teatajas” nr. 11, 1947 avaldatud määruses eesti koha- ja isikunimede transkribeerimise kohta: Лихула, Хагери, Ханс. Keele ja Kirjanduse Instituudi poolt koostatud eesti nimede translitereerimise juhistes asutakse samal seisukohal: Харгла, Кохила, Хейнорг, Хельдур, Йоханна. Mis puutub nendesse eestlastesse, kes on sündinud või kauemat aega elanud väljaspool Eesti NSV piire teistes liiduvabariikides, siis tuleb sektori arvates arvestada kodaniku enese soove; niisiis ei tarvitse omaaegses transkriptsioonis kirjutatud eesti nimedid Гендриксон, Иогансон, Иоган, Гильда tingimata edasi anda: *Gendrikson, Ioganson, Iogan, Gilda*, vaid isiku soovi kohaselt ka: *Hendrikson, Johanson, Johan, Hilda*.

*

Mis puutub vene nimede kirjutamisesse eesti keeles, siis on sellekohased reeglid avaldatud „Väikeste õigekeelsuse sõnaraamatu” (VÕS-i) lisas (lk. 348–349) ja nende järgi on üldiselt ka käidud. Millegipärast translitereeritakse aga harilikult linnanimesid Ессентуки ja Ереван valesti: *Essentuki, Erevan*, kuigi juba 1951. aastal ilmunud „Suure õigekeelsus-sõnaraamatu” 2. vihikus fikseeritakse *Jessentuki, Jerevan*, sest vene sõnaalgulisele *e-le* vastab eesti *je* (Егоров — *Jegorov*). Õiget sõnakuju *Jerevan* on autor viimasel ajal näinud vaid „Rahva Hääle” käesoleva aasta nr-s 183; sama ajalehe kahes eelmises numbris esines aga see kohanimi vigasel kujul. Nähtavasti on mainitud kahe geograafilise nime väära kirjakuju tekkimise põhjuseks asjaolu, et tsaariajal kirjutati nende nimede algul *Э*. Kuid nõukogude geograafid ja keeleteadlased püüavad fikseerida geograafilised nimed sel kujul, nagu neid kohapeal hääldatakse, ja seda tuleb tingimata järgida ka translitereerimisel. Jerevani nime kirjutamises on veel segadust põhjustanud mõne aasta eest E. Elisto poolt „Nõukogude Õpetajas” avaldatud ekslik väide, nagu vastavat grafeem *Erevan* tegelikule armeeniakeelsele hääldusele. Kui nende ridade kirjutaja 1953. a. suvel Armeenias viibis, oli selle maa pealinna nime hääldamine tema erilise tähelepanu objektiks, ja ta täheldas ainult hääldust *Jerevan*; seda kinnitasid ka Armeenia NSV Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituudi töötajad, keda kõnealusel küsimusel konsulteeriti. Niisiis kirjutagem edaspidi *Jerevan, Jessentuki*.

Nõukogude Liidu teiste linnade nimede kirjutamisel on teinud raskusi küsimus, millal märkida vene rõhulisi vokaale kahekordse tähega ja millal mitte. VÕS-is antud juhises öeldakse selle kohta: „Erandiks üldistest vene nimede translitereerimise reeglitest on paljud üldtuntud nimed, nimelt: 1) suuremate ja tuntumate linnade nimed: *Kiiev, Bakuu, Kaasan, Tuula, Astrahan, Sevastopol, Simferopol, Ufaa, Kaluuga, Poltaava, Samaara* jt.” (lk. 349). Juhise lõpul leiduv „jt.” jätab küsimuse ebamääraseks, sest linnade suuruse ja tuntuse kriteerium on liiga subjektiivne. „Poliitika ja

majanduse oskussõnastiku" jaoks NSV Liidu administratiivterritoriaalsete nimede (vt. mainitud teose lk. 226—228) fikseerimisel asuti sektoris seisukohale, et erandite arv ei tohi olla suur, ja lisati loetletud nimedele vaid *Saraatov*; kõigi muude vene linnanimedega kirjutamisel tuleb seega lähtuda üldistest nimede translitereerimise reeglitest. Nii on „Poliitika ja majanduse oskussõnastikus" fikseeritud *Kurgani*, *Rjazani*, *Penza* obl. mitte *Kurgaani*, *Rjasani*, *Pensa*, nagu võib leida ajakirjanduses; õige on samuti *Tsarskoje Selo* (mitte *Seloo*). Linnanimedega *Sevastopol*, *Simferopol* eeskujul on mõnikord kirjutatud ka *Melitopol*, *Stavropol* pro *Melitopol*, *Stavropol*; kirjakuju *Stavropol* on väärib juba sellepärast, et selles nimes asub rõhk esimesel silbil.

Vene tsaaride nimedena tuleb eesti keeles tarvitada mitte *Pjotr I*, *Jekaterina II*, *Pavel I*, *Aleksandr III*, nagu nõuavad vene nimede translitereerimise reeglid, vaid traditsioonipärasel kujul: *Peeter*, *Katariina*, *Paul*, *Aleksander*.

Kui kodanliku Eesti päevil ei tehtud eesti transkriptsioonis vahet vene meeste ja naiste perekonnanimedega vahel, kirjutades *Zinaida Kulkovski*, *Maria Mihhailov*, *Darja Maljagin* jne., siis arvestavad praegu kehtivad juhised vene keele omapära ja õigeks peetakse transkribeerimiseks *Zinaida Kulkovskaja*, *Maria Mihhailova*, *Darja Maljagina*. Vene keelele omast tarvitamisviisi ei saa aga automaatselt üle kanda mittevene nimedele, kuigi need on mõnikord veneperäse lõpuga. Kui näiteks Пётр Лукин'i tütre Нина Лукина nime kirjutatakse eesti keeles *Niina Lukina*, siis jääb eestlane *Veera Lúkin* ka vene transkriptsioonis Вера Лукин'iks; ka kirjutatakse eesti naiste nimesid *Linda Hinnov*, *Juta Jassov*, *Hilda Valdin*, *Salme Kangilaski* vene tähtedega: Линда Хиннов (mitte Хиннова), Юта Яссов (mitte Ясова), Хильда Вальдин (mitte Вальдина), Сальме Кангиласки (mitte Кангилаская). Juudi rahvusest kodaniku Ципе Умов'i nimi on eesti transkriptsioonis *Tsipe Umov*, mitte *Tsipe Umova*.

*

Läti isikunimedega kirjutamise kohta kehtib juba mitukümmend aastat reegel, et neis jäetakse nimetava käände lõpul olev -s, -š või -is ära: *Baron* (mitte *Barons*), *Veidenbaum* (mitte *Veidenbaums*), *Kalnín* (mitte *Kalnínš*), *Endzelín* (mitte *Endzelínš*), *Blauman* (mitte *Blaumanis*), *Purvit* (mitte *Purvitis*); erandiks on kahesilbilised is-lõpulised nimed, kus -is säilib: *Rainis*, *Lācis*, *Jaunis*. Sellest traditsioonipärasest kirjutamisviisist on üldiselt kinni peetud, kuigi mõnes väljaandes ebajärjekindlalt; näit. kõneldakse „Noorte Hääle" käesoleva aasta nr-s 17 *Imanta Sudmanise* (pro: *Sudmani*) nim. kolhoosist, „Eesti Kommunisti" 1955. a. nr-s 12 (lk. 55) lätlasest *Kalninsist* (pro: *Kalnín*). Kui 1947. aastal tekkis kahtlus ülalesitatud juhise paikapidavuses, küsiti nõu Läti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudilt, kust saabus akadeemik Endzelini allkirjaga seda reeglit aprobeeriv vastus. Olgu muide märgitud, et läti keeles nii omadele kui ka võõrastele meesisikute nimedele nominatiivis lisatav lõpp -s, -š või -is jäetakse ära ka vene keeles: Озолин, Эндзелин, Блауман, Пурвит.

*

VOS-i lõpposas avaldatud kreeka pärisnimede translitereerimise juhised, mis mõneti erinevad varem kehtinuist, ei ole veel küllaldaselt juurdunud, peamiselt sellepärast, et ei tunta kreeka tähekujusid ja et tavaliselt on tegemist vene allikatega, kuna lähtekeelne kuju on teadmata. Juhime siinkohal tähelepanu põhimõttelisele seisukohale, et transkribeerimisel mitteladina tähestikuga keeltest tarvitatakse üldreeglina ainult eesti alfabeedi tähti (kaasa arvatud *f*, *š*, *z*, *ž*). Sel põhjusel ongi

kreeka nimede kirjutamisel vabanetud tähtedest *c, x ja y*; vareni ladina ja saksa keele mõjul tarvitusel olnud *x* on asendatud *ks*-iga, *y* — *ü*-ga, *ch* — *h*-ga (vokaalide vahel *hh*), *ph* — *f*-iga. Ka peetagu alati silmas, et tuleb lähtuda nime kreekakeelsest kujust, mitte selle ladina või vene transkribeerimisele. Niisiis pole õiged ajakirjanduses esinenud nimekujud *Bakchus, Styx, Achilleus, Apollo, Hyacintos, Circe, Cerberus, Alcaeus*; tuleb kirjutada ja hääldada: *Bakhos, Stüks, Ahhileus, Apollon, Hüäkinthos, Kirke, Kerberos, Alkaios*. Käesoleva aasta „Kehakultuuri” 14. numbri lk-l 440 esinevatest kreeka nimedest on enamik antud vigasel kujul: *Pindar* (pro *Pindaros*), *Pherenice* (pro *Ferenike*), *Coroebos* (pro *Koroibos*) jt. Saksa allikate kasutamise puhul, kus kreeka nimed antakse ladina transkriptsioonis, kirjutatagu *c, ch, ph, x, y, ae (ä), oe (ö)* asemel vasatavalt *k, h* (vokaalide vahel *hh*), *f, ks, ü, ai, oi*.

*

Võõrkeeltest pärinevaid üldnimesid tuleb kirjutada eesti ortograafia üldreeglite kohaselt nii, nagu neid hääldatakse. Korduvalt on ajalehtede tähelepanu juhitud mõnele tugevasti juurdunud võõrapärasele grafeemile, nagu *entente, chargé d'affaires, wehrmacht, bundeswehr*, soovitudes kirjutada *antant, šaržee-dafäär, veermaht, bundesveer* (vrd. *landesveer*), kuid õigeid kirjakujuksid on seni nähtud vaid Tartu ajalehes „Edasi”. Pärast nõupidamist kunstiala eriteadlastega soovitati Tartu Riiklikule Kunstimuseumile tarvitada puhtprantsuskeelse sõna *verniss mou* asemel terminit *pehmelakk*; sel kujul on oskussõna fikseeritud ka „Suure õigekeelsuse sõnaraamatu” käsikirjas, kus antakse samuti *kultuurtreeger*, kuna tavaliselt kirjutatakse saksapäraselt *kulturträger*.

*

Et VÕS-is ei anta geograafilisi nimesid, siis on tekkinud raskusi vähem tuntud kohaanimede õige kirjakuju ja deklinaerimisega. Tuleb silmas pidada, et konsonantühendiga *-sk* lõpevad vene linnanimed, mille lõppsilp on rõhuline, ei allu astmevaheldusele, käändudes tüüpsõna loend järgi: *Belozersk* — osastav *Belozerskit*, *Bobruisk* — os. *Bobruiskit*, *Pjatigorsk* — os. *Pjatigorskit*, *Primorsk* — os. *Primorskit*, *Vössotsk* — os. *Vössotskit*.

*

Eesti perekonnanimed käänduvad nagu vastavad üldnimed: *Lont* — *Londi*, *Veeleid* — *Veeleiu*. Kui mõnele eesti perekonnanimele vastav üldnimi on vähe tuntud või kui astmevahelduslikel sõnadel omastava kuju nimetavast tunduvalt erineb, siis võib tarvitada ka *i*-list genitiivi: *Uid* — *Uiu* e. *Uid'i*, *Susi* — *Soe* e. *Susi'*. Perekonnanimest *Roog* on omastav *Roog'i* isegi eelistatud, kui on teadmata, kuidas vastav isik ise oma nime kääneb. Nagu eespool esitatud näidetest selgub, eraldatakse käänamisel apostroofiga tüve nimetavaline osa, kui selle tähttähele kuju on püsinud. Apostroofi tarvitamine on vajalik eeskätt dokumentides; tavalises keeletarvituses pole aga apostroofiga eraldamine oluline, eriti siis, kui nimi on tuntud.

*

Pikemat aega polemiseeriti ajakirjanduses selle üle, kuidas kirjutada kultuurtaimede sordinimesid, kas jutumärkidega eraldades või ilma jutumärkideta, kas suure või väikese algustähega, kas kursiivkirjas, nagu tarvitab Eesti Riiklik Kirjastus, või harilikus kirjas. Pärast küsimuse põhjalikku kaalumist sõnaraamatute sektoris kinnitas ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi teaduslik nõukogu 1954. aastal aedviljade ja kultuurtaimede sordinimede kirjutamise juhised ja need

saadeti teadmiseks ning rakendamiseks Eesti Riiklikule Kirjastusele, ajakirjade ning ajalehtede toimetustele ja teaduslikele asutustele. Juhiste kohaselt kirjutatakse sordinimeses esimene sõna suure algustähega: „Odessa nr. 3”, „Jõgeva piklik”, rukis „Sangaste”. Küsimuse üksikasjalisema käsitlemise võib leida allakirjutatu artiklist „Kultuurtaimede sordinimede kirjutamisest” ajakirjast „Nõukogude Kool” 1954, nr. 9 (lk. 558—561).

*

Sageli on küsitud nõu suure ja väikese algustähe tarvitamise kohta. VÕS-is lk-l 332 leiduva reegli järgi kirjutatakse harilikult väikese algustähega „kõige sagedamini esinevate asutuste, nagu sidekontorite, raudteejaamade, sovhooside, kolhooside jne. üldnimeline osa”. Selliste nimede hulka kuuluvad ka seitsmeklassiliste koolide nimed, millede arv Eesti NSV-s ulatub paljudesse sadadesse. Kui aga tahetakse rõhutada sõnaühendi pärisnimelisust, näiteks kooli nurgatemplil, lõputunnistustel vm., siis võib kirjutada kõiki kooli ametlikusse nimesse kuuluvaid sõnu suure algustähega.

*

Arvestades tegelikku keeletarvitust on „Suure õigekeelsuse sõnaraamatu” käsikirjas täiendsõna *soojus-* üldiselt fikseeritud konsonanttüvelisena: *soojushulk, soojusvahetus, soojusühik, soojusvoog, soojuskoormus, soojusülekanne, soojuskiirgus* jt.; ainult ilmselt objektiivse täiendsõnaga liitsõnadele *soojusjuhtivus* ja *soojusregulatsioon* on lisatud paralleelkujud *soojusejuhtivus* ja *soojuseregulatsioon*. Nagu antud liitsõnadest selgub, on sõnaraamatu koostajad loobunud VÕS-is fikseeritud vahetegemisest mõistete *soe* ja *soojus* vahel: *sooja* mõõdetakse kaloritega, *soojust* kraadidega. Sellist terminoloogilist eristamist soovivad mõned ehitusala eriteadlased eesotsas ENSV TA kirjavahetaja liikme L. Jürgensoniga, kuid, nagu on selgunud kirja- ja mõttevahetusest teiste erialade (füüsika, tehnika) esindajatega, ei peeta niisugust vahetegemist vajalikuks ja kasutatakse üldisemalt terminit *soojus*. Kõigele lisaks tarvitatakse mõnes liitsõnas (*soojamõõtja* = kraadiklaas, *soojaaisting psühh.*, *soojapunkt füsiol.*) täiendsõna *sooja-* just seal, kus ehituse-eriteadlased nõuaksid *soojust*.

Eesti keeles tarvitatakse loomade sugupoole tähistamiseks sõnu *emaloom, emahani, emapart, emaküülik, isaloom, isahani, isapart, isaküülik* jt. Erialases kirjanduses tekib aga mõnikord tarvidus vahet teha looma kui *emase* või *isase* ja looma kui *emase* või *isase* (vahekorras oma järglastega, poegadega) vahel. Niisugusel korral on hakatud loomade sugupoolt tähistama sõnadega *emasloom, emashani, emasküülik, isaloom, isashani, isasküülik* jt., kuna sõnad *emaloom, emaküülik, isaloom, isaküülik* jt. tähendavad loomi nende vahekorras poegadega. Näit.: poegade võõrutamine *emaloomast*; mõned *emasloomad* on ahtraks jäänud (s. t. käesoleval momendil nad on emased, kuid ei ole emad). Säärane vahetegemine on vahel täpsuse huvides tarvilik.

1956. a. kevadel teatati vabariiklike ajalehtede toimetustele, et meie ajakirjanduses venekeelse школа-интернат vastena tarvitusele tulnud *kool-internaat* on eesti keele struktuurile võõras, sest eesti liitsõnades on põhisõna üldreeglina teisel kohal (vrd. *kangelaslinn, kangelasema, naisõpetaja, miljonärkolhoos* jt.); et antud juhul on tegemist teatava õppeasutusega, kooliga, mis on ühtaegu internaadiks, siis osutub keelelt korrektseks kujukse *internaatkool*. Soovitatud termin ongi praegu üldtarvitusel.

Eesti Riikliku Kirjastuse põllumajandusalastes väljaannetes on hakatud kohanime järgi nimetatavate sovhooside nimesid asetama jutumärgikesse,

kaldudes seega VÕS-is (lk. 333) antud reeglist kõrvale ja asudes üldisest keeletarvitusest erinevale teele. Senise reegli muutmiseks ei ole aga ühtegi kaaluvat põhjust. Põllumajanduslikus kirjanduses esineb ka vigaseid tõugude nimetusi *džärsi, vladimiri, narõmi, toboli, meseni, tavdiini*; õiged sõnakujud on: *džõrsi* (veis), *vladiimiri, narõõmi, tobooli, meseeni, gutsuuli, petšoor, tavdaa* (hobune), *sautdauni* (lammas). Väärad on ka keelendid *rekordlehm, rekordhobune*, millede asemele tuleb võtta sõnakujud *rekordilehm, rekordihobune* (võrdle: *rekordimees, rekordisportlane*).

*

Sõnade *iga* ja *päev* kokku- ja lahkukirjutamise küsimuses leidis sektor, et nende sõnade ühendile on raske leida kahesugust sisu, mis tingiks nende kirjutamist kord kokku, kord lahku. VÕS-i on *igapäev* (kokkukirjutatult) eelmisest sõnastikust üle võetud, ilma et küsimust oleks põhjalikumalt kaalutud. Sõnaraamatute sektor asub seisukohal, et *iga päev* tuleb kirjutada alati lahku, samuti nagu *iga tund, iga minut* jts.

S a a v a s k ä ä n d e s o l e v o m a d u s s õ n a l i n e ö e l d i s t ä i d e, samuti ö e l d i s t ä i t e m ä ä r u s on ainsuses, näit.: Niisutamise abil muudetakse väheviljakad maad *viljakaks*. Aga: H. Puur ja J. Kotkas tulid *tšempionideks*. Jaan ja Jüri töötavad kolhoosis *traktoristidena*.

Õige sõnastus: Võtta juhtimine *enda* kätte. Suudetakse piimatoodang tõsta sotsialistlikus kohustuses ettenähtud *näitajani* — 1800 *kiloni*. Elektri-jaamade *võimsuse* kasv. Ma pole sinna *jalagagi* saanud.

Õige tarvitusviis: Juuli ja Priidik *Arumäe*; abielupaar Jaan ja Mai *Lääne*; abielupaar *Lääned*.

Sõna *tütar* lühendiks on *t.* (mitte *tr.*).

Võib tarvitada nii *mõttesse* jääma kui *mõtteisse* jääma.

Sõnad *varane* ja *varajane* on sünonüümid.

Kontroll = a) kontrollimine, b) kontrollija.

Organisatoorne — organisaatorile omane, organiseeriv (näit. organisatoorsed võimed); *organisatsiooniline* — organisatsioonisse puutuv, organiseerimisega seotud (näit. organisatsioonilised küsimused, organisatsioonilised kulud).

Lähme = mingem (käskiv kõneviis); *meie läheme* on kindla kõneviisi oleviku mitmuse 1. pööre (мы идём).

Aineline kindlustus = материальное обеспечение; *aineline kindlustus* = материальная обеспеченность.

Kohtama (kedagi) = встретить; *kohtuma* (kellegagi) = встретиться.

Õiged on: *augustikuus* (aga: 12. *augustil*), *vähetasutav* töö (s. o. töö eest saadakse madalat tasu), *lõppminut*, *seisuga 16. jaanuaril 1956*, *töökohustuslane*, *Tallinna—Leningradi maantee, kiirrong*.